

Knjižica je lijepo opremljena, a obasiže 35 stranica. Dr. A. Ž.

1. **M. Honecker: Gegenstandslogik und Denklogik.** (Berlin 1921, Dümmler).

2. **Idem: Das Denken.** (ib. 1925.)

Objekte logičke monografije upotpunjuju. Po naslovu prve vidjeti je, da autor ide za izmirenjem dvaju savremenih smjerova u logici: formalno-misaone nauke i gledišta (Külpe!), da misaone forme apstraktnim načinom predstavljaju predmetna određenja. Svoje naziranje o predmetu i metodi logike osniva autor na objektivističkoj (Geyser!) nauci o »spoznaji« (koja nije drugo, nego misaono shvaćanje predmeta, a izjednačenje s predmetom po samom shvaćanju znači »istinu«; dakle je svaka spoznaja eo ipso istinita). O nečemu (= predmetu) mogu da mislim nešto (= sadržaj mišljenja) na razne načine: apstrahirajući, sudeći o predmetu napremično s kojim drugim predmetom, izvodeći ili stvarajući o njemu kakav zaključak. Svi ovi misaoni načini (sa svojim »sadržajima«) sačinjavaju spoznajne doživljaje. I tu se dodiruju logika i psihologija, imajući ove doživljaje kao zajednički materijalni objekat, a različito gledište (formalni objekat); jer logika promatra misaone doživljaje s obzirom na spoznajni cilj (= istinu). Kad se logičko gledište konfundira sa psihološkim t. j. kad logičar uzima »mišljenje« bez odnosa (napremice) sa spoznajnim predmetom, nastaje psihologistički nazor o zađaci (predmetu) i metodi logike. Autor je protivnik psihologizma, navodezujući na dobro utrte putove već od Bolzana i Husserla do Geysera, Külpea, Meinonga i dr.

S popularizatornom tendencijom H. je i u novom djelcu samostalno reproducirao u glavnom sve, što je valjano u novijoj nauci o mišljenju. Kako je bitna značajka mišljenja, da aktivno tendira za shvaćanjem predmeta, nauci o mišljenju prethodi »nauka o predmetima« (Gegenstandslehre). »Predmet« označuje sve ono, što god »jest« (= esse, bitak); a »biti« može nešto ili kao »objekat« (na pr. stol) ili kao »stvarna određenost« (Sachverhalt, na pr. četverouglasti oblik stola). Objekat je dakako opet konkretan (zbijski) i apstraktan (nezbijski); a konkretno može da je realan ili eksistentan i usvijesno-fenomenalan. I t. d.

Objektima odgovara kod mišljenja intentio simplex, a određujućim snošajima intentio determinans (sudenje). O tome i sličnom govori psihologija mišljenja.

Napokon o teleološkom karakteru mišljenja t. j. o tendenciji za spoznajom raspravlja nauka o spoznaji, a logika o misaonim uvjetima za efektuiranje te tendencije.

S ovim poredajem može knjiga da služi kao sistematski uvod u filozofiju — o čemu donosimo opširniji prikaz među raspravama u ovom broju »B. S.«. Z.

1. **Direttive e programmi dell' Azione Cattolica.** Milano. 1925. L. 3,50. str. 150.

2. **Sac. Prof. Luigi Civardi: Manuale di Azione Cattolica,** secondo gli ultimi ordinamenti. Prefazione del Comm. Avv. Luigi Colombo, Presidente gen. dell' A. C. I. Parte I.: La Teorica. Ila Edizione riveduta. Pavia 1926. str. 250.

3. **L. Picard-G. Hoyois: L' Association Catholique de la jeunesse**

belge, Ses principes, son histoire. Louvain 1924. str. 251.

4. **G. Hoyois: La jeunesse catholique et l'Action politique.** Louvain 1925. str. 52.

5. **Katolička Akcija,** vjesnik Hrv. kat. u. S. br. 1. 1926.

1.—2. Dok »Direttive« tumače ciljeve, sredstva, organizaciju i odnose K. A. u Italiji uglavnom dokumentarno, prikazuje »Manuale« potrebu studija K. A., pojam i preteče svjetske K. A., povijest, današnje stanje, organizacijski oblik, ciljeve i svojstva K. A. u Italiji, zatim ovisnost K. A. od crkvene vlasti, odnošaj klera prema K. A. više pragmatički, te ujedno odgovara i na eventualne prigovore. Studij je ovih knjiga svakomu potreban, tko se želi uputiti u pojavu K. A. uopće i njezine organizacijske oblike u Italiji.

O talijanskoj je organizacijskoj shemi K. A. bilo mnogo govora u našoj javnosti. To pitanje nijesu potakli oni, koji propagiraju odredbe i želje pape Pija XI., što vrijede za cijeli svijet. Mi dobro znamo, da su sami pape naročito istakli, da se organizacijski oblici K. A. imaju prilagoditi prilikama vremena i krajeva. Stoga nikomu od nas nije ni na um palo, da se preuzmu organizacijski oblici K. A. u Italiji, ne samo zato, jer nijesu obvezatni, nego osobito zato, jer su tako savršeni, da su u svojoj cjelini nepodesni za naše bijedne prilike. Počelo se govoriti o organizacijskoj shemi K. A. u Italiji s one strane, koja se protivila uvođenju K. A. prema direktivama Sv. Stolice u naše krajeve, a da se nije imalo ni pojma, ni u čem stoji K. A., ni o organizacijskoj shemi K. A. u Italiji, pa se radi toga možda i poistovjetovalo K. A. s njezinom savršenom organizacijskom strukturom

u Italiji. Još je zadnjih dana javno postavljeno pitanje, koja su to uopće obvezatna načela K. A. Evo ih sa svim ukratko: K. A. je savez organizovanih katoličkih sila za afirmaciju, proširenje, primjenu i obranu katoličkih načela u životu individualnom, porodičnom i društvenom... A pošto djelatnost organiziranih katolika, u koliko je to sudjelovanje svjetovnjaka u samoj misiji Crkve, nije akcija politička, nego religiozna, nije direktivna u teoretskom smislu, nego izvršujuća u praktičnom pravcu: to je potrebno, da različni oblici te djelatnosti imaju u crkvenoj hierarhiji svoje disciplinarno središte. Poslušnost dakle papi i mjesnom biskupu u svim stvarima vjerskim, ćudorednim i u crkvenoj disciplini, poslušnost odredbama, željama i savjetima papinim u svemu tomu (Pijo XI., Oss. R. 13. II. 1925.). »Biskupski Ordinarijati imaju za administrativne poslove svojih biskupija stalna vijeća, kaptole, konzistorije i slična vijeća. Na sličan način nas nukaaju prilike vremena, da pri Ordinarijatima organizujemo stalna vijeća za vjersko-prosvjetni i kulturni život našega naroda«. (Biskup Akšamović 21. I. 1926., Glasnik B. B. S. 1926. II. 16.). Katolička je Akcija rad oko preporoda kršćanskog puka, koji su nekad vršili dakoni, monasi, viteški redovi, univerze i redovnici (Manuale, 33—63). K. je A. konačno, sasama neovisna od koje mu drago političke stranke. Ova načelna koncepcija K. A. imade i organizacijske postulate, koji iz nje rezultiraju. Prvi je takav postulat, da se čitav rad K. A. razvije po biskupijama i župama u potpunom sporazumu s nadležnim biskupom, koji je da tako kažemo vrhovni šef K. A. u svojoj biskupiji. On

vrši svoje pravo i dužnost upravljajući K. A., u svojoj biskupiji u svakom pojedinom društvu i disciplinarnoj i koordinatornoj središnjoj po duhovnicima, koji su njegovi zastupnici i koji vode sebi povjereni djelokrug u stvarima vjerskim, ćudorednim i stvarima crkvene discipline. uvijek u sporazumu s Ordinarijem. Administrativno i tehničko vodstvo i poslove vrše u pravilu svjetovnjaci. I to je sve. Razuman organizacijski aparat traži dalje, da se istovrsne organizacije kako djeluju po biskupijama, povežu u jake nacionalne disciplinatore stručne centrale. Razborito je i potrebno, da i u župi i biskupiji bude koordiniran rad raznovrsnih društava i tako se stvaraju župski odbori K. A. i biskupijski KNS kao koordinatore središnjice u pojedinim biskupijama. Isto tako treba koordinirati i rad stručnih disciplinatorskih centrala, ne dirajući u njihovu unutarnju strukturu i autonomiju. Na čelu ove koordinatorske centrale K. A. stoji predsjednik, u pravilu svjetovnjak, a uz bok mu je od biskupske konferencije imenovani generalni duhovnik K. A. koji se brine, da djelovanje svećenika bude u skladu s njihovim pozivom i smjernicama Sv. Stolice i biskupa, pa da prema tomu i ono bude koordinirano. Sve je ostalo sasama akcidentalno.

3. Generalni duhovnik katoličke belgijske omladine dr. L. Picard i predsjednik iste organizacije daju u ovoj knjizi načela i povijest organizovane belgijske katoličke omladine, koja je u svemu prihvatila s velikim oduševljenjem i uspjesima načela K. A. i provela ih prema direktivama Sv. Stolice. To je kao belgijski pen-

dent gornjim knjigama iz Italije, ali načela i duh i uspjesi su isti. Zato se ne čudimo, što je knjigu i njezine izvode naročito pohvalio ne samo kard. Mercier, koji je u svojoj diec. sinodi 1924. potanko uredio katoličku Akciju u svojoj biskupiji, po župama i dekanatima, prema uputi Sv. Oca, kako to sam ističe, nego i sam kard. Gasparri u opširnom pismu. Knjiga obraduje postanak K. A., važnost uloge svjetovnjaka, kako je silno ističe K. A., podložnost nadležnom crkvenom autoritetu, odnos prema raznim organizacijama profanim, ekonomskim i političkim. Vrlo je zanimljiv razvitak L. A. C. B. Sve je veoma dobro dokumentirano s prijevodima važnih izjava Sv. Stolice.

4. Generalni predsjednik organizovane belgijske kat. omladine, odvjetnik dr. G. Hoyois, iznosi ovdje načela, kojih se prema direktivama Sv. Stolice drži K. A., pa dosljedno i A. C. J. B. naprama politici i političkim strankama. Ta je načela često naglasio Papa Pijo XI., pa je naročito pohvalio i samoga dra. Hoyoisu u svečanoj audienciji Internacionalne Kat. Oml. u rujnu 1925. Našim bismo jezikom mogli izreći ova načela tako — razlikujući Katolički pokret i Katoličku Akciju: Katolički pokret ne treba biti tako depolitizovan (u normalnim prilikama), da bi se iz cjelokupnog nastojanja oko katoličkog preporeda isključila katolička politička stranka. No on ne smije biti ni tako politizovan, da bi kat. politička stranka, ili njezino vodstvo, izravno ili neizravno, utjecali na formaciju, razvitak i organizaciju K. A., tako, da bi kat. pol. stranka smatrala, da je dužnost K. A. da svi njeni članovi budu stranački opredije-

ljeni u smjeru te stranke. U drugu opet ruku ni Katolička Akcija ne smije biti tako politizovana, da bi se formalno ili faktično razvijala samo u okviru ili na osnovici kat. pol. stranke ili prema direktivama, formalnim ili faktičnim, vodstva kat. pol. stranke. Ne smije pak biti ni tako depolitizovana, da bi proglasila desinteressement za ona pitanja načelne prirode, u kojima, već prema raznim prilikama i događajima, politika zadire u vjerska, ćudoredna i crkvena pitanja (na pr. o obuci vjere, uopće o školi, o braku, o konkordatu, o interkonfesionalnim odnosima i t. d.). U ovim pitanjima treba da K. A. daje načelnu izobrazbu u smjeru katoličkog shvaćanja, prema odredbama Pape i biskupa, pa tako suraduje u formaciji katoličkih savjesti i pripravlja svoje članove, da i kao građani, kad vrše svoja politička prava i dužnosti, budu pravi i potpuni katolici.

5. Konstatujemo, da je konačno na svim linijama prihvaćeno časno ime Katoličke Akcije za naše katoličke prosvjetno uzgojne organizacije. Prihvatila je to ime Luč, glasilo Jug. K. Dj. L., u uvodniku 10 br. 1926. Prihvatila je i kat. ženska omladina i ime i sadržaj u svoj punini, kako svjedoče mnoge stranice Za Vjeru i Dom. Orlovstvo, Orli i Orlice, nijesu se, posve pravo, upuštali u teoretske diskusije, za njih je to pitanje stvarno bilo riješeno već u Zlatnoj knjizi i naročitim pozivom Pija XI. hrv. Orlovstvu. Cijeli naš Episkopat ustaje kao prvoborac Katoličke Akcije u smjeru direktiva Papinih. Prihvatili su K. A. i oni, koje su je se bojali, jer je možda nijesu poznavali. Prihvaćena je i depolitizacija K. A. i njeno ure-

đenje po župama i biskupijama u ovisnosti od nadležnih biskupa. A sada dolazi važan rad oko ustrojstva i rada HKA prema direktivama Sv. Stolice i naših biskupa. Nije toliko važno, da se radi brzo, koliko je sudbonosno, da se radi jedinstveno prema odredbama, direktivama i željama Sv. Oca. Sad će se pojedine velike stručne disciplinatorne centrale (J. K. Dj. L., Ž. S., H. O. S., S. H. O. i t. d.) u svojoj sredini tako orijentirati i načelno i organizacijski, da budu organizovani, koliko je to moguće, po župama i biskupijama, pod vodstvom mjesnih biskupa i njihovih službenih zastupnika u društvima i središnjicama. Već se osnivaju diecezanski K. N. S. kao koordinatore biskupijske središnjice. Onda će i sve autonomne nacionalne stručne disciplinatorne centrale sastaviti svoj koordinatorni Savez, koji će imati i jedan širi forum, skup svih diecezanskih K. N. S. Svim je pravilno i jedino ispravno, da ovu koordinatornu funkciju HKA preuzme HKNS, koji ne treba mijenjati imena, a svoju će strukturu formirati prema zahtjevima K. A. Naš je Episkopat u svojoj konferenciji 1925. zaključio kooperaciju svih postojećih kat. org. kako djeluju po biskupijama. Posebna je nakana internacionalnog Apostolata molitve prema želji Sv. Oca Pija XI. za siječanj 1925. bila koordinacija katoličkih organizacija. Iz toga se vidi, kako velika zadaća čeka HKNS i njegovo novo glasilo: Katolička Akcija, koje zasad izlazi kao prilog Katoličkog Lista. Željeli bismo, da se ovaj vjesnik raširi naročito među laičkim svijetom, pa da donosi sustavno dokumente Sv. Stolice o smjeru i radu K. A.

Isto bi to trebao da donosi i Katolički List za svećenike. Da se to i dosad činilo, mnoge bi rasprave bile suviše, jer bi bilo svakomu, i svjetovnjaku i svećeniku naročito jasno, što je želja Sv. Oca Pape Pija XI. U tom smjeru osobito će dobro doći studij najnovijeg djela: dr. Guerry: Code de l'Action Catholique, Ligue Dauphinoise d'Action Catholique, 4, rue de Vieux-Temple, Grenoble. Cijena fr 3.50.

Dr. D. Kniewald.

1. **Alfred Laub: Nervenkrankheit durch Gottes Geist.** Zweite und Dritte Auflage. Freiburg, Herder, 185.

2. **Dr. med. Ignaz Erhard: Seelische Ursachen und Behandlung der Nervenleiden.** VIII + 82, Freiburg, Herder. Vezano Gm 2.60.

1. Polazeći sa stanovišta ličnog iskustva preraduje Laub Duboisovu knjigu: Psychoneurosen und ihre seelische Behandlung. On sasna ispravno shvaća, poput većine današnjih liječnika, da je t. zv. nervoznost u glavnom afekcija živčanog sustava uslijed emocionalnih potresenja osjećajnog i voljnog značaja, pa je radi toga i liječi u glavnom duševnim (prirodnim) i duhovnim (naprirodnim) sredstvima. Durch Selbstheiligung zur Selbstheiligung (177) to je zapravo cijeli sadržaj ove knjige. Bolesnik treba da se liječi tvrdim uvjerenjem i svladavanjem samoga sebe, njegova okolina da ga susreće s ljubavlju i pažnjom, uvažujući, da je bolesnik obolio radi pretjeranog rada ili konstitucije, zajedno sa staloživanjem teških i neugodnih utisaka u svijesti ili podsvijesti, kojima su prečesto, uostalom, upravo oni krivi, koji se tuže na bolesnika.

2. Do tako reći istih rezultata dolazi i liječnik dr. Erhard, koji je pokušao da od Freuda, Adlera, Coue-Boudoina i njihovih psihoanalitičkih i psihoterapeutičkih naziranja uzme ono, što je dobro i dovede u sklad s kršćanskim shvaćanjem. Duševna se harmonija gubi popuštanjem emocionalnim težnjama i porivima, a dobiva i jača vlašću nad njima.

Dr. D. K.

Michael Gatterer S. J. Annus liturgicus cum introductione in disciplinam liturgicam. Editio quarta emendata. Oeniponte, Rauch 1925. XVI + 420. M. 6.—, uvezano M. 8.—.

Četvrto je izdanje ovog praktičnog priručnika dovedeno u sklad s novim crkvenim zakonikom i s novim odredbama sv. Stolice, a ima uvijek u vidu nove tekovine liturgijskog istraživanja. Zanimljivo je, da P. Gatterer — po našem mišljenju s pravom — drži, da su sv. Ćiril i Metod priredili staroslovenski prijevod istočne liturgije (29).

Dr. Dragutin Kniewald.

Der Mensch aller Zeiten, Natur und Kultur der Völker der Erde. — Band III: Völker und Kulturen. Erster Teil: Gesellschaft und Wirtschaft der Völker von W. Schmidt und W. Koppers. Mit einer Karte, 30 teils farbigen Tafeln und 551 Textabbildungen. Regensburg 1925., Druck und Verlag von Joseph Habel. Grossoktav, XII + 740 SS. Preis: geh. Mk 16.—, geb. (Leinen) Mk 20.—, (Halbleder) Mk 25.—.

Već je tomu dugo, što su objelodanjeni prvi i drugi svezak ove enciklopedije o čovjeku: g. 1912. naime prehistorijski (H. Obermaier), koji je i rasprodan, a god. 1913. antropološki (F. Birkner). Na